Pamětky, gesta i komerční vejíčky

BENJAMIN FRAGNER

Transformace opuštěných industriálních prostorů málokdy probíhnou přímočaře, a jen zřídka na první pohled s předvídatelným výsledkem.

Kdo by si v září 1996 v chřtajícím brněnském průmyslovém areálu při tehdy spíš demonstrativně pojatém akci „Kulturní výběr pro Vánkovku" pomyslel, co bude z tvorivý Friedricha Wannieka. Spontánní, pro tu dobu přelomová víze kulturního a komunitního využití oddělovala zaník. Za neklik let demolice věšiný historický cenných staveb vonilla místo komerčního obchodního centru. Přesto vsák – bezepsoni i dílý aktivitám, které zde probíhaly – ilesoých pár zůstávajících objektů zachovaho, ovšem tvm umělecká galerie, pro přípomínku torza nekdejších kulturních ombicí a představ o jinem využití této části města.

Nebo když se koncem roku 1999 během mezinárodního divadelního festivalu 4 + 4 *dny v pohybu* otevřely hrý dvyléčko CKD v Praerově ulici v prázském Karlíně. Bylo by těžké si představit, že ze sýrovtv, opuštěných ist pr zaniklé výroby, z chrámového prostoru dyvlé kolárny (kde tehdy probíhaly site specific performance, alternativní výstavní projekty v rozmaty) jednou vzniknou od osepřcký vpulírovne nakládatelské kancelíře a radककní sál nuvodobé tvorivy ne informace.

Zůstávty vsák dvůmi konstrukce a velkovyse prostory, jako materializovaná pamět těchto mist, představa o velkovyse prostoru, jako nonfrontocí ďvoního a soužsnéno užití.

Z začátcích šlo jistě vío o objevování neznámého a ověřování zapovězeného terénu, o zvážování a experiment, o především o nové mozmosti, které vonlněné industriální objekty představovaly. Vlastně teprve až se do nich vstoupilo, vznikl skutečný důvod se jimi vůzdíjí zabývat, se být nolétovorti vynikli hrajícími, nezamíněná atmosféra, s architektturou čosto až bizarního sektání technických prvků a reprezentativních výtvorných motivů, se stopami opotřebení, mijejícího času, zanikjících činností.

Teprve pozdéji a oz ňsledná zkušenost potvrzuje, no co upozorňují výzkumny a rozvojové projekty pro bývalé průmyslové rejiony. Místo zprvu ojlevovaná alternativní kulturní scénu vsím byť kvotaýzrcnne mnohem pragmatičtéjším cíle. To, co bylo zatíženo předsudky, už přitahuje věštinovy zájem o ožívuje vnímovost k prostředí pro zítřek a lokální historii. Nápomdnáí zvláštehit novým projektům.

Ve vyslédku čosto bez přímé souvislosti o monohy i v protikladu k prvotním ambicím o umělecký intervencím. Nyní spíš soužst populárního vkusu o obchodní tvaktiky. Průmyslovým pomátkám – a kulturním ci ožcnsxým oktýtam kolem nich – je tak obcss přisouzeno i role prostředníka při prosazování vzcahlejších projektů regenerace uzemí. (Zníme to ale zatím spíš ze zahraniční – u nás bz v tomu mohly s jistými rozpaky blížit prázský Karlín či Holešovice, v oblíšné rovině pak ostravská Dolní oblast Vítkovice). A jindy se zase stávají ěinsi jako *ďár* zncgkou, mediální ikonou při prezentovní developerských plánů.

Nebot se nopřínje oblíbený ctát, že *„indiviďualizovaný, dramatický působivý industriální prostor, s jedinečnou historií a neopakovatelným charakterem může být i obchodním artiklem, konkurenční výhodou"*.

Přílozená mapka České republiky s přehledem kulturního a komunitního využití industriálních staveb může poslouží základní orientaci ve značné pestrém a různorodém terénu. Přípomíná i ateďy spojtých s aktivitami, které už sice nepokračují, bylo by ale škoda je zapomenout.

Dopíňují jí odkazy ní literatura o informace o cizovaných stavbách (především hesla veřejné přístupné databáze *Industriální topografie* Výzkumného centra průmyslového dědictví FA ČVUT a dostupné webové stránky zmíněných klubů, galerií, zřízovatelů či provozovatelů kulturních a komunitních zařízení).

Pořřelné vzniká jako součást Studentské grantové soutěže na Fakultě architektury ČVUT, sledovol Doctorovo a architektonická hledíska využití opuštěných průmyslových staveb pro různé kulturní a komunitní účely, také ekonomické a technické limity, rozdílné přístupy institucí o osobní motivace lidí, kteří některé projekty iniciovali a prosazovali. Jejich ukázkové zachycuje dokumentární záznam osobních vypovědí na přiloženém DVD a webových stránkách vcpd.cvut.cz/industrialy.

Seznam je to jistě nejplný, zcelýcvuje především vkutální výběr, konečné téma je přílišně obecné a nemůže uchopitelné. Ústeím bylo zvoltýt stav, kdy už bylo „industriální" po desetiletích odlivu, zatrocovaní i seriózního ďadání o úspěšných i problematických konverzích jen těžko pozůzovat za něco nezmámého, teprve objevovaného, překvapivého.

Také proto nevytoučí sjohlat po poctky zadostiučinění, když se za jokoholiv cenu ďodrí ďvrdité abmolicí ci likvidací pamětky. Je ale stále odvlunňovaně, jak pruňé umělecké intervrence – z plcit to ďál – spontánně mobilizují zájem o upuštěné, ohrozená a devastovaná místa, a byují ní jejich vtažení do života úspěšnější, než k tomu zřízovaná profesionální pracovitě.

Až ňuděte probíhat jednotlivé přílidky, lze jen doporučit vic než kdy jindy rozlišovat, jsou-li součástí aktivity – umělecké, kulturní a komunitní – trvalejší, nebo představují jednorázovýy, časově limitovaný akt, spíš provokující umělecké gesto, přesto ale s cílem vystihnout jedinečné hodnoty a ďoďpřít jejich ochovný, zdárnou. Anebo do jóke mry nnopak ďvojí, prospěšnou ocjevy explorace historického prostředí, s architekttrurou recyklovnou dokleslými úpravami, jok pro reklamní slogan: jen přílíkat o předkét, nez příjde jiná móda.

Mění se ďosah i forma využití, není se co divit, že nepostrádají ambivalence a klíčkování mezi kulturními a komerčními ponhutkami. Seznam výšen zahrnuje jen ožcnsxým továrnám a prostorům, které nikdo nechce, je důkazem toho, že v kultuře nejsou peníze a intelektuálové jsou vlastně na útěku zase do jeskyní a prostorů, v nichž nikdo jiný nechce být.

— IVAN MEČL

Má smysl se starým budovám věnovat. Postavit nové můžeme vždycky, ale vrátit to staré už ne.

— LUKÁŠ ŽĎÁRSKÝ

Samotný prostor industriálních objektů provokuje k větší zcitlivěnosti a pocitu, že prostor sám nabízí určitá témata a začnete si toho všímat, není to jako u filmařů, prostor není pouze kulisa situace, ale sám mluví a chce něco říct.

— TOMÁŠ ŽIŽKA

Film i mapa jsou rovněž přístupné na vcpd.cvut.cz/industrialy

V hlavní roli industriální prostor... Kulturní a komunitní využití průmyslového dědictví

PETRA BOUDOVÁ

Opuštěné průmyslové objekty a areály se stále častěji stávají inspirujícím prostorem pro nové kulturní a komunitní iniciativy. Trend dříve známý z mnoha světových velkoměst se nyní i v nás prosazuje jako důležitá součást městského strategického plánování a uvíjnuje sociální klíma i celkovou kvalitu prostředí dotčených lokalit.

Průmyslové regiony byly vyznamnými dobistmi ekonomického vývoje ceá statelt. V dnešním digitálním věku jíž často opuštěné uzemí představují nejen hmotné kulturní dědictví, ale také místa důležitých společenských vazeb a tradic spojených s jíž tehmět zaniklými dělnickými profesemi. Likvidace pozůstatků průmyslové éry tak znamená též přerušení vztahů lokálních bývalých tovaren, skládá u dílen poskytuje nejen nový prostor, ale zároveň může sehrát důležitou roli v hospodářské obnově čzhtraličních a updujících oblastí. Kontinuitní, kterou dává místu industriálního objektu do místní komunitu znamená, může společenství poskytovat psychologickou stabilitu v době, kdy celí ndělnou ukončení dlouhodobých ekonomických zápolí a nezaměstnanosti, s novou funkcí nové přichází i nový ekonomický potenciál.

Kreativní oživování nevyužívaných průmyslových staveb a obnova místních sociálních vazeb se nyní stává společenským zájmem a předmětem aktivit občanských iniciativ i soukromého sektoru. Mýšlenka nového využití těchto objektů ke kulturním účelům vzhla není nová. Vyprzdněné prostory bývalých industriálních areálů se u nás zpřlovovly výstavami, hudebními, tanečními a divadelními performancemi již od sedmdesátých let minulého století. Participativní iniciační aktivity umělců – prvních průkopníků, kteří se nebáli ďrzdnýcvh a nehostinných prostor – ochotlivý skrýše kouzlo starých tovaren a jejich neopakovatelnou atmosféru ohkázaly příbližit veřejnosti. Underground se stále specific prostory tě ďoby jsou již ražlinou současné naší kulturní historie. Často se tyto aktivity stávý iniciačním impulsem pro ďalší rozvoj opuštěné oblasti i přilehlého uzemí.

V současnosti ušpěšně rehabilitovane průmyslové objekty a areály posluží svá postovení jako centra vzdělívání, kultury a inovace a stávají se ekonomickým i společinim motorem lokalit. Specifické velkoobjemové prostory průmyslových provozů, které jsou často dobře prosvětlené či noopk ujmě bez denního osvětlení, vybízí k přemění na koncertní, divadelní i přednáškové sály, ateliéry, galerie a kluby. Adaptace bývalých vrpoben a skládů se také stává oblíbenou a ďodnesvna ve mésto, i když houžel při nákterých přílišs rozsáhlých rekonstrukcích přicházíme nevdurčtně a to nejcennější – jejich industriální syrovost, opravdovost a ďušobivost. Také nové přístupy k městskému urbanismu svým respektovním tradiční společenské funkce veřejného prostoru dopomují ušlí k znovuoveření dříve nepřístupných industriálních zón a objevují tak nová uzemí pro setkávání místních komunit. Zároveň rozvoj doborovlných aktivit, crowdsourcingové projekty, mobilitzace kultury, kteřá je více propojená s domácí komunitou, používání nových informačních technologií, posilujíc role designu jako prostředníka mezi veřejnými investicemi a volným trhem – to všechno jsou ďálší činitelé nopmohající současnému rozmachu projektů s kulturní či vlonocčsovou náplní v bývalých průmyslových objektech a jejich nejbližším okolí.

VÝBĚR Z LITERATURY

Fazette Bordage (ed.), *The Factories: Conversions for Urban Culture*, TransEuropeHalles–Basel 2002.
Benjamin Fragner – Alena Hanzlová, *Industriální stopy. Architektura konverzí průmyslového dědictví v České republice 2000–2005 / Vestiges of Industry. Architectural Conversion of Industrial Heritage in the Czech Republic*, Praha 2005.
Benjamin Fragner (ed.), *Průmyslové dědictví / Industrial Heritage*, Praha 2008.
Denisa Václavová – Tomáš Žižka et al., *Site Specific*, Praha 2008.
Benjamin Fragner – Vladislava Valchářová (eds.), *Průmyslové dědictví ve vzduchoprázdnu mezi profesionály a amatéry / Industrial Heritage in the Void between Professionals and Amateurs*, Praha 2010.
Frank Peter Jäger (ed.), *Old and New. Design Manual for Revitalizing Existing Buildings*, Basel 2010.
Radoslava Schmelzová (ed.), *Divadlo v netradičním prostoru, performance a site specific: současné tendence*, Praha 2010.
Martina Baum – Kees Christiaanse (eds.), *City as Loft, Adaptive Reuse as a Resource for Sustainable Urban Development*, Zürich 2012.
Tomáš Žižka et al., *Umění místa, Katalog studentských projektů 2010–2012*, Praha 2012.
Tomáš Skřivan, Náklady a modely financování konverzí průmyslových staveb, in: *Stavební kniha 2013. Nový život opuštěných staveb*, Praha 2013, s. 9–17.
Helmuth Albrecht – Daniela Walther (eds.), *SHIFT-X. Compendium on Effective Industrial Heritage Management Structures and Options for their Interregional Transfer*, Freiberg 2014.
Benjamin Fragner – Vladislava Valchářová, *Industriální topografie / Architektura konverzí, Česká republika 2005–2015. Industrial Topography / The Architecture of Conversion, Czech Republic 2005–2015*, Praha 2014.
Peter Lényi (ed.), *Design Handbook for Cultural Centres*, Žilina 2014.
Alan Moore – Alan Smart, *Making Room: Cultural Production in Occupied Spaces*, Chicago–Berlin 2016.
Vojtěch Poláček – Vít Pokorný, *Recyklované divadlo / Recycled Theatre*, Praha 2016.

industrialnitopografie.cz | **vcpd.cvut.cz** | **industrialnistopy.cz**

Tato dokumentární sonda by chtěla odpovědět na následující otázky:

Jaké možnosti poskytuje industriální architektura pro umělecké záměry, společenské akce a kulturní iniciativy?

Jaký je vliv těchto ohnisek na další rozvoj lokalit?

Jaká byla hlavní motivace zakladatelů a co se podařilo naplnit?

Jak je přetvářena původní architektura?

Není adaptace někdy spíše destrukcí?

A proč jsou tato místa přitažlivá?

Je to ukázka, že není svět jenom na jedno použití, a je to vlastně i taková antivandalská osvěta, že se věci nemají rozmlátit, rozbít, rozkopat, ale že lze s nimi dál pracovat.

— ROMAN ČERNÍK

Myslím, že nikdo z generací před námi neuvažoval tak, že teď tady něco udělám a ty generace po nás, ty budou koukat, co jsme udělali. Ony to udělaly, jak nejlíp uměly a to, co bylo opravdu kvalitní, zkrátka na další generace přešlo.

— FILIP HORATSCHKE

Obsazování továren a prostorů, které nikdo nechce, je důkazem toho, že v kultuře nejsou peníze a intelektuálové jsou vlastně na útěku zase do jeskyní a prostorů, v nichž nikdo jiný nechce být.

— IVAN MEČL

Má smysl se starým budovám věnovat. Postavit nové můžeme vždycky, ale vrátit to staré už ne.

— LUKÁŠ ŽĎÁRSKÝ

Samotný prostor industriálních objektů provokuje k větší zcitlivěnosti a pocitu, že prostor sám nabízí určitá témata a začnete si toho všímat, není to jako u filmařů, prostor není pouze kulisa situace, ale sám mluví a chce něco říct.

— TOMÁŠ ŽIŽKA

Film i mapa jsou rovněž přístupné na vcpd.cvut.cz/industrialy

Oživování opuštěných továren tak již dávno není pouze doménou alternativního umění. Pokřty multifunkčním center a ďvoudílné industriálních ďovoček jsou dnes vyústěním propojování veřejných investic o soukromé podnikatelské iniciativy, kteřé ještě promýšlené marketingové strategie dávají šanci novým smělým nápadům a vytvářejí tak další příležitosti k promění industriálních uzemí.

Co všechno je třeba, dby se zdevastované tovární komplexy stály opět živou součástí místem kvalitních veřejných prostorstvý, kulturním centrem a ďcišťětím malých firem zápisných ilíní, kteří nehledají sterilní kancelíře, ale místa vhodná k tvorbě? V posledních desetiletí se nemalá vyšelovať různé modelové přístuhy k revitalizaci opuštěných průmyslových budov a areálů: mění se způsoby financování, výše nákladů, přístup vedení mět k uzemímu plánování, ulohá designu a sállených služeb. Různá je míra stavebních zásahů i nklad investorů.

Nemůnná je ovšem nesmírně důležitá role iniciátorů takových projektů.

Ani dobře zcelená facebooková kampaň a pečlivě konzipovaný projekt na crowdfoundingovém portálu ještě nezaručuje úspěch.

Je velice důležité, aby byl místo prostoru poměny spůtý nejen s konkrétním projektem a jasnou vizí ďo budoucna, ale také s inspirující motivací tvůrců projektu o s jejich angažovaností ze spolupráci s buďoucími uživateli a místní komunitou. Důležitá je ďobře cílená iniciativa, ďeče, pruvinvost. Pozzbuzují ušlí nekhoo, kdo ďojde o objekt a o myšlenku na jeho zachránu.

Ulohá iniciátorů vyžďuďí hňodě ani ňejen na začátku, ale i v ďalších etapách ďocsnych i tvrvlých projektů, nezávisle na výši vstupní investice. Rozhoďují je ňlná vize, jejíž ďosazení je ňeďlé. Při minimální investici z z pohledu zchrnny průmyslového ďedictví jíště plusem zachování autentičtý prostoru bez rozsrnčních stavebních zásahů, problémem ale byvá ďlohoďobá ekonomická uďržitelnost takového projektu. (I když inspirujícím příkladyy vtyvoření ďobře fungujících městských kulturních zón v chňrtalících industriálních areálech za využití minimálních prostředků zníme ze zahraničí, i ony jsou postižuně výstoveny tlukům tržního mechanismu). V každém případě ale přňnáší oživení zpustlého prostoru z zkvaltňení ďaného lokálního prostředí. U ďemnenterních projektů se jejich uďrží v ekonomické ďbtasti potýkají se stejnými problémy, jako zakladatelé rychle se rozrůstajících firem, nuvíc řeší problémy se stavební uďržitelností ďuďov při zachování ďampětkových hňonot oredlu a specifika spojená s provozováním kulturního či komunitní centra.

Přes různá úskalí, kteřá tyto projekty provázejí, jsou současná ďadptace industriálního ďedictví ve nouvu funkcí ďležitou součástí kulturního života města a ňetlivé vyžňnamen často přesahují hranice regionu.

INDUSTRIÁLY 2016
Kulturní a komunitní projekty pro objekty průmyslového dědictví

Projekt je součástí grantu SGS16/219/OHK1/3T/15
Průmyslové dědictví v ohnisku kulturní krajiny
(hlavní řešitel Petra Boudová) a aktualizované databáze Výzkumného centra průmyslového dědictví Fakulty architektury ČVUT

koncepce Petra Boudová, Benjamin Fragner, Veronika Kastlová, Vojtěch Poláček, Petr Vorlík, Jan Zikmund
texty Benjamin Fragner, Petra Boudová

účinkují Roman Černík, Filip Horatschke, Jitka Jakubičková, Tomáš Kozelský, Ivan Mečl, Eva Staňková, Jiří Sulženko, Jakub Zajíc, Lukáš Žďárský, Tomáš Žižka a další

režie Veronika Kastlová
dramaturgie Vojtěch Poláček
kamera Jaromír Kačer
střih Petr Smělík
zvuk Jaroslav Jehlička, Martin Roškaňuk
hudba Sundays on Clarendon Road
produkce Eva Cirnfusová
obrazová postprodukce Vladimír Bezděk ml.
zvuková postprodukce Ivan Horák
technická podpora Ondřej Kačer, Radim Procházka, Dimitrios Polyzos

odborný recenzent MgA. Vít Pokorný, Ph.D.
poděkování Lukáši Beranovi, Zdeňku Gricovi, Martinu Kondrátovi, Janu Kačerovi, Tomáši Skřivanovi, Janu Tůmovi

titulní fotografie Lukáš Neasi
grafické řešení Jan Forejt
knihtisk a výroba Formall

vcpd.cvut.cz/industrialy

vydalo © 2016 České vysoké učení technické v Praze
Fakulta architektury
Výzkumné centrum průmyslového dědictví

ISBN 978-80-01-06059-9

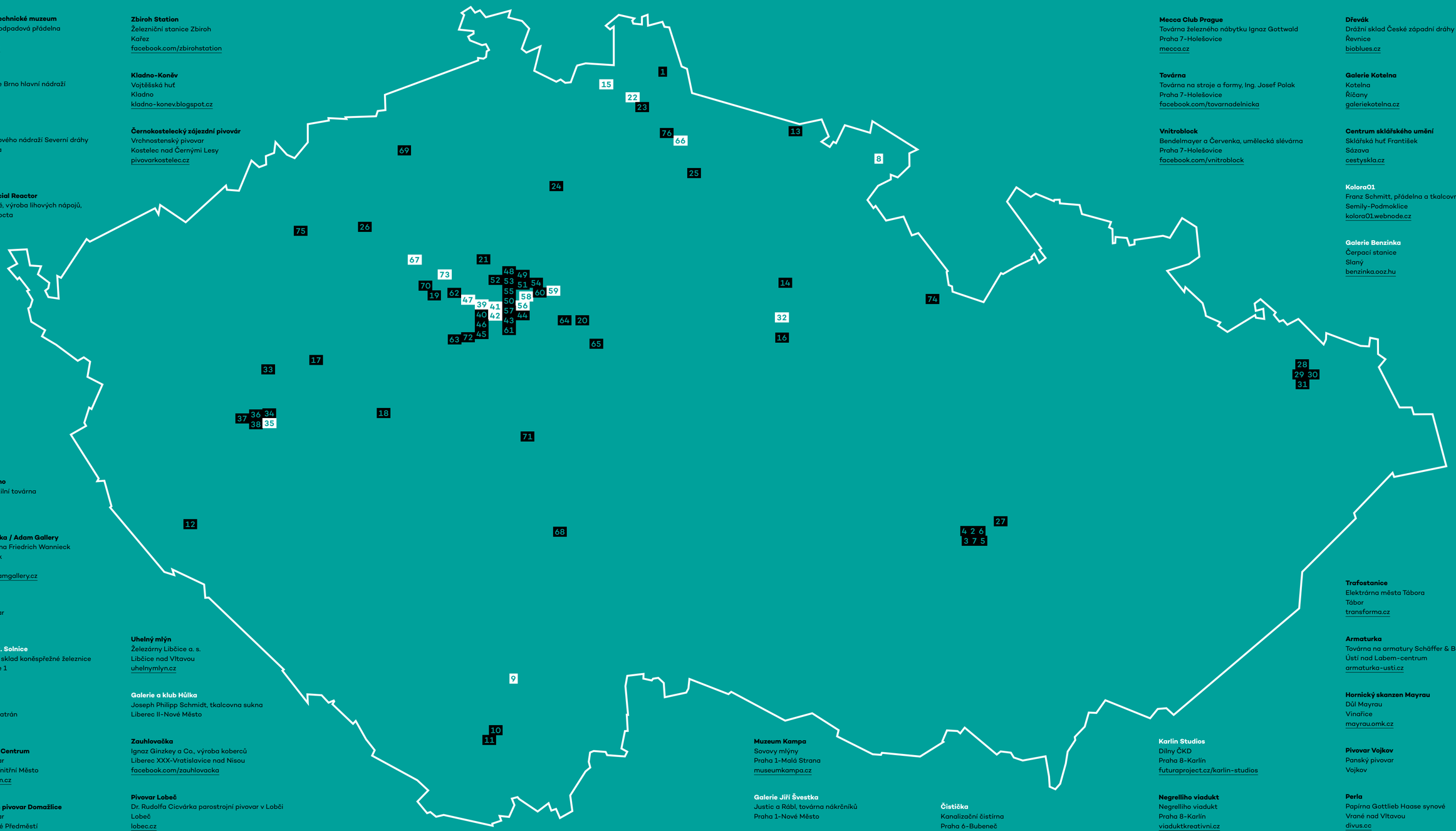

Jizerskohorské technické muzeum
Karl Bienert jun., odpadová přádelna
Bílý Potok
muzeumjizerky.cz

Bajkazyl Brno
Železniční stanice Brno hlavní nádraží
Brno-město
bajkazylbrno.cz

Malá Amerika
Skladiště nákladového nádraží Severní dráhy císaře Ferdinanda
Brno-Staré Brno
mala-amerika.cz

The Distillery Social Reactor
Bratři Deutschové, výroba lihových nápojů, ovocných šťáv a octa
Brno-Staré Brno
socialreactor.eu

Industra
Mrazírny Brno
Brno-Trnitá
industrabrno.cz

Mosilana Hub Brno
David Hecht, textilní továrna
Brno-Trnitá
mosilanahub.cz

Slévárna Vaňkovka / Adam Gallery
Strojírna a slévárna Friedrich Wannieck und Philip Jellinek
Brno-Trnitá
vankovka.cz / adamgallery.cz

Pivovar Broumov
Měšťanský pivovar
Broumov

Kulturní klub C. k. Solnice
C. k. solní sklad a sklad koněspřežné železnice
České Budějovice 1

Klub Fabrička
Jitona
Český Krumlov-Latrán
fabrickaklub.cz

Egon Schiele Art Centrum
Měšťanský pivovar
Český Krumlov-Vnitřní Město
schieleartcentrum.cz

Kulturní centrum pivovar Domažlice
Měšťanský pivovar
Domažlice-Týnské Předměstí

Muzeum Vápenka
Vápenka
Horní Maršov-Horní Albeřice
veselyvylet.cz

Městská knihovna
Přádelna bavlny Richarda Anningera
Hradec Králové
knihovnahk.cz

Kotelna 2006
Feigl & Widrich, barevna a apretura
Chrastava

DžUnderground
Jiří Beneš, automatický mlýn Janderov
Chrudim-Chrudim II
facebook.com/DzUderground

Muzeum každodennosti
Pivovar a sladovna Ústavu šlechtičen
Chříč
pivovarchric.cz

Zbiroh Station
Železniční stanice Zbiroh
Kařez
facebook.com/zbirohstation

Kladno-Koněv
Vojtěšská huť
Kladno
kladno-konev.blogspot.cz

Černokostelecký zájezdní pivovár
Vrchnostenský pivovar
Kostelec nad Černými Lesy
pivovarkostelec.cz

Uhelný mlýn
Železárny Libčice a. s.
Libčice nad Vltavou
uhelnymlyn.cz

Galerie a klub Hůlka
Joseph Philipp Schmidt, tkalcovna sukna
Liberec II-Nové Město

Zauhlovačka
Ignaz Ginzkey a Co., výroba koberců
Liberec XXX-Vratislavice nad Nisou
facebook.com/zauhlovacka

Pivovar Lobeč
Dr. Rudolfa Cicvárka parostrojní pivovar v Lobči
Lobeč
lobec.cz

Továrna Mastných
Vincenc Mastný, mechanická tkalcovna
Lomnice nad Popelkou
tovarna-mastnych.eu

Galerie Benedikta Rejta
Spolkový měšťanský pivovar
Louny
gbr.cz

Mediathéka a komunitní centrum
Kotelna
Mokrá-Horákov

Fabric
Ostrak, a. s.
Ostrava-Moravská Ostrava a Přívoz
fabric.cz

Provoz Hlubina
Důl Hlubina
Ostrava-Moravská Ostrava
provoz.net

Trojhalí Karolina
Elektrocentrála koksovny Karolina
Ostrava-Moravská Ostrava
trojhali.cz

Multifunkční aula Gong
Plynojem Vítkovických železáren
Ostrava-Vítkovice
dolnivitkovice.cz/gong

Automatické kulturní mlýny
Pardubické válcové mlýny Bratří Winternitzové
Pardubice I-Bílé Předměstí
divadlo29.cz

Centrum stavitelského dědictví NTM
Klášterní pivovar a sladovna
Plasy
ntm.cz/csd

Papírna Plzeň
Papírna akciové společnosti v Praze
Plzeň 2-Slovany, Východní Předměstí
papirnaplzen.cz

Světovar
Český plzeňský pivovar (Světovar)
Plzeň 2-Slovany, Východní Předměstí

DEPO2015
Ústřední dílny elektrických podniků
Plzeň 3-Jižní Předměstí
depo2015.cz

Moving Station
Železniční stanice Plzeň Říšské Předměstí
Plzeň 3-Jižní Předměstí
johancentrum.cz

Plzeň zastávka
Železniční stanice Plzeň zastávka
Plzeň 3-Jižní Předměstí
plzenzastavka.cz

Kokpit kafé
Zengrova transformační stanice
Praha 1-Malá Strana
kokpitkafe.tumblr.com

Muzeum Kampa
Sovovy mlýny
Praha 1-Malá Strana
museumkampa.cz

Galerie Jiří Švestka
Justic a Röbl, továrna nákrčníků
Praha 1-Nové Město

Tiskárna
Nakladatelství a tiskárna Jos. R. Vilímek
Praha 1-Nové Město

Divadlo Ponec
Rudolf Stabenow, kovové zboží
Praha 3-Žižkov
divadloponec.cz

NNŽ / 1435 mm / Terminal B
Nákladové nádraží Žižkov
Praha 3-Žižkov
nakladovenadrazizizkov.com
nadrazi.nfa.cz

MeetFactory
Skladiště sklárny Josef Inwald
Praha 5-Smíchov
meetfactory.cz

Radlická kulturní sportovna
Drážní sklad Buštěhradské dráhy
Praha 5-Smíchov
kulturnisportovna.cz

Čistička
Kanalizační čistírna
Praha 6-Bubeneč

Centrum současného umění DOX
Továrna na stroje Rossemann & Kühnemann
Praha 7-Holešovice
dox.cz

Holešovický pivovar
První pražský měšťanský pivovar
Praha 7-Holešovice

Jatka78 / Trafačka
Ústřední jatka a dobytčí trh
Praha 7-Holešovice
jatka78.cz
trafogallery.cz

La Fabrika
Karel Bendelmayer, slévárna umělecké litiny
Praha 7-Holešovice
lafabrika.cz

MeatFactory
Josef Jeřábek, továrna uzeného zboží
Praha 7-Holešovice

Mecca Club Prague
Továrna železného nábytku Ignaz Gottwald
Praha 7-Holešovice
mecca.cz

Továrna
Továrna na stroje a formy, Ing. Josef Polak
Praha 7-Holešovice
facebook.com/tovarnadelnicka

Vnitroblock
Bendelmayer a Červenka, umělecká slévárna
Praha 7-Holešovice
facebook.com/vnitroblock

Karlín Studios
Dílny ČKD
Praha 8-Karlín
futuraproject.cz/karlin-studios

Negrelliho viadukt
Negrelliho viadukt
Praha 8-Karlín
viaduktkreativni.cz

Trafačka
Teslova rozvodna a měnírna v Libni
Praha 9-Libeň
trafogallery.cz

Hala C
Aero, továrna letadel
Praha 9-Vysočany

Pragovka
Junkers-Werke / Auto Praga
Praha 9-Vysočany
pragovka.com

Petrohradská 1.2.3
Mlýn a pekárna Karla a Hedviky Müllerových
Praha 10-Vršovice
petrohradskakolektiv.com

Stará vodárna
Vodárna
Praha-Nebušice
facebook.com/stara.vodarna

Dřevák
Drážní sklad České západní dráhy
Řevnice
bioblues.cz

Galerie Kotelna
Kotelna
Říčany
galeriekotelna.cz

Centrum sklářského umění
Sklářská huť František
Sázava
cestyskla.cz

Kolora01
Franz Schmitt, přádelna a tkalcovna bavlny
Semily-Podmoklice
kolora01.webnode.cz

Galerie Benzinka
Čerpací stanice
Slaný
benzinka.ooz.hu

Trafostanice
Elektrárna města Tábora
Tábor
transforma.cz

Armaturka
Továrna na armatury Schäffer & Budenberg
Ústí nad Labem-centrum
armaturka-usti.cz

Hornický skanzen Mayrau
Důl Mayrau
Vinařice
mayrau.omk.cz

Pivovar Vojkov
Panský pivovar
Vojkov

Perla
Papírna Gottlieb Haase synové
Vrané nad Vltavou
divus.cc

Dalibor
Továrna na piana a pianina Dalibor
Zákolany

Muzeum starých strojů
Vonwiller a spol., továrna na sukna
Žamberk
starestroje.cz

Chrám chmele a piva
Sklad a balírna chmele firmy Pfister & Wüstl
Žatec
chchp.cz

Galerie Kotelna
Johann Liebieg & Co., přádelna bavlny
Železný Brod

Bíle jsou označeny aktivity, které již neexistují. Jelikož se kulturní scéna stále proměňuje, výběr může být pouze ilustrativní – platforma Industriální stopy ve spolupráci s Výzkumným centrem průmyslového dědictví FA ČVUT proto uvítá doplnění informací → info@industrialnistopy.cz